

UNHCR
The UN Refugee Agency

LESGEVEN OVER VLUCHTELINGEN

**15-18
jaar**

**Activiteitengids
middelbaar
onderwijs**

Meer lesmaterialen op: unhcr.org/teaching-about-refugees

© 2017 UNHCR

VOOR JE BEGINT

Hoe rekening houden met kinderen van vluchtelingen, asielzoekers, migranten en staatlozen in de lesplanning.

Voor je les geeft over het onderwerp vluchtelingen, asielzoekers, nationaliteit en migranten, neem je best even de tijd om het profiel van de leerlingen in je klas in detail te bekijken. Zijn er vluchtelingen, migranten, kinderen van migranten of staatlozen bij? Als dat zo is, overweeg om je lesplannen eerst met hen en/of hun ouders te bespreken. Vooral bij jongere kinderen is het best meteen ook de ouders te betrekken.

Hou in je lessen waar mogelijk rekening met de ideeën van de kinderen en met de feedback van de ouders. Vraag hen alleen vragen te beantwoorden als ze uitdrukkelijk laten verstaan dat ze geïnteresseerd zijn in het beantwoorden van vragen over, of in het bespreken van hun situatie. Begin het gesprek alleen als je merkt dat je gesprekspartners er open voor zijn. Staatloze personen hebben geen nationaliteit en zijn daardoor burgers van geen enkel land.

Staatloosheid komt voor in verschillende situaties. In sommige landen worden etnische of religieuze groepen bijvoorbeeld wettelijk niet erkend als burgers. Sommige kinderen zijn geboren in een ander land dan het land waarvan de ouders de nationaliteit hebben. Ze kunnen niet de nationaliteit verkrijgen van het land van hun ouders of van het land waar ze geboren zijn. Wereldwijd zijn er nog een aantal landen die wetten hebben die moeders niet toelaten om hun nationaliteit aan hun kinderen door te geven. Basisrechten zoals onderwijs, gezondheidszorg, werk, vrijheid van vestiging en andere worden vaak ontzegd aan staatloze personen. Zonder die rechten worden ze met veel moeilijkheden en frustratie geconfronteerd. Wees voorzichtig met het gebruik van woorden zoals 'land' en 'nationaliteit' wanneer je staatloze kinderen in je klas hebt. In de plaats daarvan kun je de woorden 'je thuis' of 'je cultuur' gebruiken.

ACTIVITEITEN

Deze gids bevat suggesties voor activiteiten die je kan organiseren met klassen in de school om hen over vluchtelingen te leren en om leerstof in concrete actie om te zetten.

LEERDOEL

1

Kritisch denken en begrijpen hoe informatie kan worden gepresenteerd op meerdere manieren en hoe informatie in (sociale) media in sommige gevallen niet correct kan zijn en een verkeerd beeld geeft.

Stap 1: Verdeel de klas in kleine groepjes en wijs samen met de leerlingen één land aan waar een conflict woedt of waar mensen vervolgd worden, en waarover veel in de media verschijnt. Vraag aan elk groepje om in één bron te zoeken naar informatie over dit conflict (bijvoorbeeld een krantenwebsite, een publicatie van een politieke partij, een website van een NGO).

Stap 2: Elk groepje moet een documentatiemapje samenstellen met daarin alle informatie die ze in hun bron kunnen vinden over het land, of over het conflict waarrond je werkt.

Stap 3: Organiseer een debat. Elk groepje moet uitleggen wat ze op basis van hun bron geleerd hebben. Geef elke groep extra tijd om de andere groepen vragen te stellen.

Stap 4: Vraag na de sessie aan elke groep om terug samen te komen en op te zoeken hoe hun bron aan informatie over het conflictland geraakte.

Stap 5: In een volgende sessie breng je de hele klas samen in een vervolgdiscussie over de geldigheid van hun bronnen. Elke groep kan een opstel schrijven over wat ze hebben geleerd over het vinden van feiten, het lezen van artikelen, het begrijpen van de wereld van deze oefening.

Conclusie - *“Sommige bronnen zijn betrouwbaarder dan andere bronnen en met deze activiteit hebben we geleerd waarom dat zo is. Een verwijzing naar correcte cijfers over vluchtelingen op de website van UNHCR kan nuttig zijn, als je weet dat UNHCR situaties over de hele wereld in kaart brengt en betrokken is bij het registreren van vluchtelingen.”*

LEERDOEL

2 | De situatie van staatloze mensen begrijpen.

Plan een daguitstap waarbij de leerlingen in kleine groepjes van 3-6 verdeeld worden. Samen met een leerkracht of personeelslid van de school worden ze in de stad gedropt zonder geld of vervoersbewijzen, zonder kaarten of identiteitsbewijzen (iemand moet alle documenten bijhouden zodat niemand ze kan gebruiken).

Stap 1: Het doel van de dag is om terug naar de school te geraken zonder gebruik te maken van identiteitsbewijzen, vervoersbewijzen of documenten. Ze moeten als groep bij elkaar blijven en steeds een leraar of personeelslid van de school bij zich hebben.

Stap 2: Om terug naar de school te geraken, moeten ze met hun begeleider mensen op straat aanspreken en uitleggen wat ze nodig hebben om terug naar school te geraken.

Stap 3: Vraag de leerlingen om op te schrijven wie ze aanspreken, waar ze informatie vonden, welke route ze namen en hoe hun dag verloopt. Wanneer iedereen in de school aangekomen is, start je een klasgesprek over hoe de leerlingen er in geslaagd zijn om weer op de school te geraken zonder papieren en vervoersbewijzen.

Stap 4: De leerlingen kunnen een opstel schrijven, als groep of individueel, over de ervaring en hoe ze zich voelden toen ze geen identiteitsbewijzen of geld hadden om verplaatsingen te maken en de weg te vinden. De reflecties kunnen als basis dienen voor een verder gesprek over het staatloos zijn en geen bewijs hebben van wie je bent.

Stap 5: Tijdens de discussie kan je als leerkracht de situatie uitleggen van migranten die geen wettelijke status hebben in het land waar ze zich in bevinden. Vraag hen wat de verschillen zijn in de ervaringen van een staatloos persoon en een migrant die geen wettelijke status heeft. Op wie kunnen ze een beroep doen als ze problemen tegenkomen? Kunnen ze de politie om hulp vragen? Kan de ambassade van hun land helpen?

Conclusie - *“Sommige mensen zijn gedwongen om hun hele leven in de schaduw te leven omdat ze staatloos zijn. Sommigen wonen zonder wettelijke status in het land waar ze zijn geboren, of waar ze het grootste deel van hun leven doorbrengen. Je kunt de leerlingen een laatste uitdaging geven en ze vragen wat ze zouden kunnen doen om de situatie van een staatloos persoon te veranderen.”*

3

LEERDOEL

De situatie leren kennen van kinderen die asiel zoeken in mijn land.

Sommige asielcentra of opvangstructuren voor asielzoekers bieden leeractiviteiten aan scholen aan, waarmee kinderen meer kunnen leren over de asielprocedure in hun land.

Stap 1: Zoek op het internet op of een lokaal opvangcentrum voor asielzoekers mogelijkheden biedt om meer te leren over de opvang van asielzoekers en de asielprocedure.

Stap 2: Sommige asielcentra zullen een communicatieverantwoordelijke sturen die naar de school kan komen voor een bezoek. In sommige landen bieden asielcentra de mogelijkheid om uitwisselingen te organiseren met andere jongeren, bijvoorbeeld door brieven te schrijven, samen voetbal te spelen, of spelletjes te doen.

Stap 3: Bekijk welke andere mogelijkheden er zijn in de buurt van de school om op een meer directe manier te leren over de ervaringen van kinderen van asielzoekers.

Stap 4: Geef leerlingen de kans om hun ideeën over projecten of meningen te laten horen na een bezoek. Studenten kunnen bijvoorbeeld een artikel of tijdschrift schrijven met de kinderen van asielzoekers die ze ontmoeten en het als een lokale bron of verhaal aan een lokale krant geven.

Conclusie - *“Bedankt aan iedereen die heeft deelgenomen aan de activiteiten.”*

4

LEERDOEL

Kinderen en gezinnen leren samenzijn in één hechte gemeenschap.

Organiseer een maandelijks ontbijt voor de lessen beginnen, met leerkrachten, ouders, pas aangekomen vluchtelinggezinnen en de bredere schoolgemeenschap. Kinderen kunnen spelletjes kiezen, drankjes klaarmaken of een verwelkomingslied zingen.

5

LEERDOEL

Leren samenwerken met anderen en begrijpen dat ieders bijdrage belangrijk is.

Organiseer een creatieve activiteit rond het thema vluchtelingen, asielzoekers of staatlozen met de klas of in de school.

Voorbeeld 1: Een tentoonstelling opzetten.

Voorbeeld 2: Een dansshow of toneelstukje maken.

Voorbeeld 3: Een verhalenboek maken waaraan iedereen bijdraagt.

Zorg er voor dat ouders en de bredere schoolgemeenschap uitgenodigd worden en kunnen deelnemen, en betrek de vluchtelingen, asielzoekers of staatlozen actief bij de activiteiten.

Conclusie - *“Dit was een prachtige activiteit en iedereen heeft eraan bijgedragen. Het is een heel goede manier om te leren hoe belangrijk ieders bijdrage is.”*

6

LEERDOEL

Begrijpen hoe je als individu een verschil kan maken in de maatschappij en het leven van anderen.

Vraag de leerlingen om op internet en in andere bronnen, in lokale media en in andere publicaties op te zoeken hoe vluchtelingen en asielzoekers lokaal geholpen worden. Vraag de leerlingen op te schrijven waar ze denken dat verbeteringen mogelijk zijn. Zijn er veranderingen in de wetgeving mogelijk? Moet er meer of minder geld vrijgemaakt worden voor de hulp aan en opvang van asielzoekers en vluchtelingen in de gemeente of in de regio?

Als je leerlingen in de materie geïnteresseerd zijn, of in bepaalde problemen die je bespreekt, stel dan voor aan de leerlingen om brieven te schrijven aan lokale politici of andere beleidsmakers, of aan bepaalde organisaties, om actie en verandering te vragen om een aantal problemen van asielzoekers en vluchtelingen beter aan te pakken. Vraag de leerlingen of ze een lokaal project willen opzetten om vluchtelingen en asielzoekers te helpen.

Conclusie - *“Laten we in de klas nadenken over de manieren waarmee we invloed op de maatschappij zouden kunnen hebben.”*

Laat ons nadenken over hoe het zou zijn om te leven in een maatschappij waar dergelijke acties niet mogelijk zou zijn, of hoe het is als iemand niet wordt erkend als lid van die maatschappij en geen rechten heeft om aan deze activiteiten mee te doen.”

7

LEERDOEL

Begrijpen van de economische situatie van asielzoekers.

Stap 1: Doe met de klas opzoekingen om te weten te komen hoeveel zakgeld asielzoekers ter beschikking hebben terwijl ze wachten op het einde van hun asielprocedure.

Stap 2: Verdeel de klas daarna in groepjes en ga naar een lokale supermarkt en vraag de leerlingen hoeveel dagelijkse dingen ze kunnen kopen, zoals eten en producten voor lichaamsverzorging. Denk er ook aan dat veel asielzoekers hun mobiele telefoons gebruiken om in contact te blijven met hun familie en op de hoogte te blijven van wat er gebeurt, dus daar moet geld voor worden meegerekend in het budget.

Stap 3: Denk erover na welke andere dingen of financiële ondersteuning een gezin met schoolgaande kinderen zou moeten hebben als het zakgeld op is. Is er bijvoorbeeld extra geld voorzien voor winterkledij?

Stap 4: Overloop daarna met de leerlingen wat ze gedaan hebben en hoe ze zich voelden. Werk daarna een project uit waarmee ze asielzoekers verder zouden kunnen helpen, bijvoorbeeld een geldinzameling, een gift van telefoonkaarten, schrijven naar politici, of het aanbieden van bepaalde diensten aan asielzoekers.

Conclusie - *“Dit was een productieve en nuttige activiteit om te begrijpen hoe we vluchtelinggezinnen kunnen ondersteunen wanneer ze in ons land aankomen.”*

8

LEERDOEL

Leren om jezelf in te leven in de situatie van pas aangekomen vluchtelingenkinderen.

Schrijfmetjeleerlingenbrievennaarpasaangekomenvluchtelingenkinderen die op het punt staan om voor het eerst naar je school te komen en laat hen uitleggen wat de nieuwkomers kunnen verwachten tijdens hun eerste

dagen en weken. Je kan best de brieven laten vertalen in de moedertaal van de leerlingen die nieuw zullen aankomen in de school. Je kan de brieven gaan afgeven in opvangcentra in de buurt zodat ze daar aan de nieuwkomers kunnen gegeven worden.

Conclusie - *“Bedankt voor het schrijven van deze brieven aan kinderen die pas in het land zijn aangekomen. Het is belangrijk om even stil te staan bij de situatie van anderen.”*

LEERDOEL

9

Het verschil leren kennen tussen een migrant zonder wettelijke verblijfspapieren en een staatloze persoon.

Verdeel de leerlingen in groepjes en laat hen informatie opzoeken over hoe je dagelijkse dingen kan doen, zoals lid worden van een bibliotheek of sportclub, een rekening openen bij een bank, een lidkaart van een sportclub.

Laat de leerlingen op internet zoeken, of indien nodig zelfs telefoneren naar een buurtbibliotheek, een bank, een zwembad in de buurt, een sportcentrum, een andere school, een kliniek, een reiscentrum, of andere instanties. Je kan de leerlingen ook laten brainstormen over ideeën.

Laat de leerlingen na het opzoekingswerk een lijst maken van de documenten die nodig zijn om toegang te krijgen tot, of lid te worden van, de verschillende activiteiten of voorzieningen.

Bekijk op basis van de lijst of staatloze mensen, of migranten die geen wettelijke status hebben, toegang zou kunnen krijgen tot de dienst of lid zou kunnen worden. Je kan volgende vragen stellen:

“Is een geboortebewijs nodig?” “Is een paspoort nodig?”

“Welke documenten zijn nodig voor de dingen op de lijst?”

Start daarna een klasgesprek en laat de leerlingen nadenken over hoe ze staatloze kinderen of migranten zonder wettelijke status zouden kunnen helpen om toegang te krijgen tot deze voorzieningen.

Conclusie - *“Mensen zonder papieren en staatlozen kunnen tal van moeilijkheden tegenkomen in het dagelijkse leven. Tijdens deze activiteit hebben we heel wat geleerd over deze moeilijkheden.”*

10

LEERDOEL

De situatie van vluchtelingen in mijn land begrijpen.

Controleer eerst of je vluchtelingen in de klas hebt en vraag de kinderen naar de situatie van hun ouders.

Als dat zo is, vraag hen of ze bereid zijn hun ervaringen als vluchteling te delen met de klas, en te spreken over hun ervaringen in hun land van oorsprong.

Als de vluchtelingen in je klas liever niet over hun eigen situatie spreken, neem dan contact op met een organisatie die vluchtelingen helpt en vraag of zij een vluchteling kennen of een personeelslid ter beschikking kunnen stellen om in de klas over de ervaring van vluchtelingen te spreken.

Moedig de kinderen aan om zoveel mogelijk vragen te stellen aan de spreker. Vraag de leerlingen om de spreker te vragen hoe ze zouden kunnen helpen als klas den werk een project uit waarmee ze vluchtelingen kunnen helpen.

Conclusie - *“Dank aan iedereen die heeft deelgenomen aan een bezoek of activiteit. Het is waardevol om te leren over de ervaring van vluchtelingen door middel van interactie.”*

Meer lesmaterialen op : unhcr.org/teaching-about-refugees

Door Mialy Dermish
met bijdrages van Kyla Webb, Laetitia Lemaistre,
Inge Sturkenboom en Lauren Malesky.

© 2017 UNHCR